

her undtagelsesvis gaa i modsat Retning, tror jeg virkelig ikke, det er saa ganske heldigt, thi vi komme derved paa en Maade i Modsigelse med os selv. Jeg har ganske vist forandret min Anskuelse om dette Punkt, siden 2den Behandling, men det grundet sig paa de Oplysninger, der da fremkom, og jeg skal ganske ærligt tilstaa, at jeg ikke tidligere troet, at dette Punkt var af saa stor Betydning, som jeg nu tror, det er. Jeg vil blot i den Anledning anføre, at der f. Ex. undertiden findes ikke saa ganske saa mindre Huslodder, som ere pillede ud fra mange forskjellige Steder. Undertiden kan en enkelt Gaard være nedlagt, hvorfra der i de sidste 20 Aar kan være solgt ikke saa Parceller — jeg figter til Præstegaarde og Degnejord osv. — som kunne være blevne betalt i meget dyre Domme, og derfor kan jeg ikke indse, at det strengt taget kan være fuldkommen retfærdigt, naar man, efter at de have betalt deres Forbømtrent med 100 Rd. mere pr. Tde. Land, end den var værd, yderligere paalægger dem Noget, selv om det kun er Smaating. Naar vi gjøre dette, mener jeg, at vi ligesaa godt kunne gjøre noget ganske Andet og Mere i denne Retning. De Herrer maa ikke glemme, at vi ikke skulle se paa det enkelte Sted, men i faste Blikket ud i Almindelighed. Hvis der kun var Tale om et eller andet stort Sted, for hvilket denne Befordring kunde være intetfigende, kunde Billigheds hensynet være saastort, at vi kunde lægge Hovedvægten derpaa, men jeg tror, at vi, naar vi tage det Hele i Betragtning, maa finde denne Bestemmelse aldeles utilraadelig. — Jeg tror hermed nogenlunde at have udtalt, hvad der har ledet mig til at stille disse Forslag, og jeg skal slutte med den Bemærkning, at dersom ikke et af de af mig til § 5 stillede Forslag vedtages, kan jeg virkelig ikke sige Andet, end at vi aldeles ikke have nogen Borgen for, at ikke hele dette Lovforslag med alle de velsignelsesrige Frugter, som kunne flyde deraf, kan være forfæilet. Jeg siger ikke, at det bliver forfæilet, men det kan forfæiles. Jeg vil derfor indstændig tilraade, at man vedtager helst mit principale Forslag, men hvis dette ikke skulde tiltale Forsamlingen, vil jeg indstændig tilraade, at man vedtager det subsidiære Forslag.

Ansvar: Efter den Grundsætning, som jeg i hele mit politiske Liv har fulgt, ikke at blande mig i en Debat, som jeg ikke er fuldstændig oplyst inde i, har jeg heller ikke tidligere deltaget i denne Sags Behandling. Der er imidlertid ved anden Behandling indkommet en Bestemmelse i Loven, som er saa støvende for min Retsfølelse, at Spørgsmaalet for mig antager en mere almindelig Karakter, og at jeg derfor føler mig forpligtet til at udtale min Anskuelse om dette Punkt. Det er den § 8, som det er de Medlemmer, der nys talte (Dr. Christensen), foreslaar, udstemt. Forsaavidt man virkelig har Ret til, at man kan give Loven

af 19de Februar 1861 den Ubvidelse, som man ved denne Lov vil give den, forekommer det mig, at Grunden maa være den, at den nye Forpligtelse, som man her vil paalægge Tiendeyderne, maa være knyttet til Nydelsen af Tienden, og jeg finder da, at det er fuldstændig ligegyldigt, enten den, der modtager, og oppebærer Tienden, er En eller Mange. Naar man har troet, at bunde gjøre en Forskel i det Tilfælde, at samtlige Tiendeydere billige være Kirkeeiere, kan jeg ikke forstaa dette anderledes, end at det maa være, fordi man har glemt, at Ophøret af Tiendeydelse maatte være forbundet med Forpligtelsen til at vedligeholde Kirken. Det, der er sket i det Tilfælde, at samtlige Tiendeydere blive Kirkeeiere, vil jo formodentlig have været dette, at de i Forhold til deres Tiendeydelse have betalt et Beløb, som tilfammen udgjorde den Sum, for hvilken Kirken er bleven overdragen. Nu er det gaaet her, som det saa ofte gaar, at en Byrde, som man har afløst, glemmer man, at man har havt Forpligtelse til at yde, men den nye Byrde, som er bleven paalagt ved denne Afløsning, husker man godt, og i Tidens Løb kan det gaa saaledes, at man lige over for andre, som ikke deltagte i denne Byrde, føler sig brøstholden. Det vil jo især være Tilfældet, hvor en saadan Byrde er en reel Byrde, der knytter sig til en vis Eiendom, den, som senere kjøber Eiendommen, glemmer, at han har kjøbt den med denne Betingelse, og naar han ser, at hans Nabo ikke har en saadan Byrde paa sin Eiendom, tror han, at han er brøstholden. Det er et Forhold, som kan komme igjen paa mangfoldige andre Steder, og det er derfor, at jeg tror, at den Lovgivende Magt skal være overordentlig varsom med at gjøre Noget til at befæste saadanne Forestillinger. Dersom dette Endringsforslag til § 8 ikke bliver vedtaget, ser jeg mig ikke i Stand til at give Loven i det Hele min Stemme. Jeg vilde saameget mere ønske, at man vilde vedtage dette Endringsforslag, som Paragrafen indeholder en Regnskabsbestemmelse, som forekommer mig at ville kunne give Anledning til en fornøden Landsbykommune overordentlig besværlig Regnskabsførelse, idet der af Kommunens Kasse skal udredes en Opdiggørelse til dem, der ikke ere Medlemmer af Følkekirken, for de Bidrag, de have udredet til Kirkens Opvarmning, Forsaavidt der er Mange, — og Mange, som maatte yde smaa Bidrag til Kommunens Kasse — som ikke tillige ere Medlemmer af Følkekirken, ville ærede Herrer se, at det vil blive en meget minutøs Regnskabsførelse, som her vil blive nødvendig. Man skal se, hvor stort et Bidrag der er taget af Kommunens Kasse, i Forhold til hele Ligningen til Kirkens Behov, saa skal man se, hvor Meget hver enkelt af disse Personer har bidraget til hele Ligningen, og derefter skal man opsætte et Regnskabsstykke for at opgjøre, hvor Meget han nu skal have resunderet af Kommunens